

Slovenski dom

Štev. 10

V Ljubljani, 14. januarja 1936

Cena Din 1.-

Sankcije ne bodo povod za vojno v Evropi

Mussolini popušča, Badoglio se brani

Boji okrog Makale še naprej

Addis Abeba, 14. jan. Rp. Silno deževje, ki ne preneha lije v sektorju vsenaokoli Makale, ni niti za kratek čas ponehalo ter je uničilo Italijanom vsak up na uspešno obrambo Makale, na katero se koncentrirajo vsi abesinski napadi. Vse vode, navadno suhe struge pritokov reke Takaze, valijo ogromne količine vode in preplavljajo vse doline. Voda stoji ponekod že več kakor 2 m visoko. Razlila se je čez vse poti, tako, da so prehodne le še gorske steze, po katerih pa je Italijanom nemogoče oskrbovati čete, ki se nahajajo v utrjenih pozicijah, ker jih večinoma obklopujejo Abesinci. Zaradi pomanjkanja hrane in municije, ki jo že čutijo Italijani v teh krajih, je začel maršal Badoglio opuščati sleherno nado za protiofenzivo ter se priklanja, da bodo Italijani brez borbe prisiljeni Makale izprazniti.

Italijanske osvojitve se zadnje dni križajo tako naglo, ker so Abesinci doslej iztrgali Italijanom preko 2500 angleških kvadratnih milj ozemlja v tembienskem odseku. Če pristajemo, da abesinske osvojitve zapadno od Adue in Aksuma okoli Enda Selasi, so Italijani od osvojenega zgubili že preko 4000 kvadratnih milj.

Udarec proti Aksumu

Džibuti, 14. jan. Gp. Abesinske čete, ki zadnji čas operirajo v odseku Enda Selasi, so poslednji čas dobila velika ojačenja in kljub dežju začela naglo prodirati iz Enda Selasi proti Aksumu in delno proti jugovzhodu v smeri proti Makalam. Cilj teh čet je, kakor izgleda, namera, da dobe zvezo z drugimi četami, ki so že prodrele na zapadni strani Makal proti severu in ki obklopujejo Makale. Italijanska aviacija je izbrala kratek čas, v katerem je deževje nekoliko ponehalo ter bombardirala vse oddelke, vendar kljub velikim žrtvam, ki jih je prizadela Abesincem, njihovega napredovanja ni ustavila.

Makale obkoljene tudi od severa

Addis Abeba, 14. jan. Rp. Se vedno prihajajo v prestolnico glasovi, da se boji za Makale nadaljujejo z vso silo. Iz Abi Adi so močni abesinski oddelki prodrali proti mestu Abaro, ki leži približno 25 km v ravni črti severno od Makal. Italijanske pozicije na tem odseku so postale nevzdržne, povrh tega jim pa grozi pogin, ker so nalivi uničili vse ceste in se Abesinci kljub deževju naglo približujejo glavni cesti, ki veže Makalo z ozadjem do Adue. Abesinski krogi zatrjujejo, da jih vest o padcu Makal, ki jo vsak trenutek pričakujejo, ne bo prav nič presenetila.

Več sile na jugu

Asmara, 14. jan. General Graziani je poslal svojega zaveznika sultana iz Sivalija s 1000 možmi v doline gornjega teka reke Sibili, kjer je v bližini kraja Gabba potolkel močan abesinski oddelček ter so Abesinci v tem krvavem boju pustili na bojišču več kakor 500 mrtvih in še večje število ranjenih. Italijanska letala, ki so sultanov napad podpirala, so razbila s svojimi bombami celo abesinsko taborišče ter prizadela izgube, o katerih ne vedo točnega obsega, vendar domnevajo Italijani, da so še večje kakor one pri spopadu s sultanom. Tudi v sektorju Dolo so italijanska letala neumorno bombardirala čete rasa Desta, o katerih vedo italijanska poročila povedati, da so imeli velike izgube. Pri tej priliki se je Italijanom posrečilo, da so s tanki rešili en svoj tank, ki so ga bili Abesinci že obkolili.

V 6 urah 1000 bomb

Asmara, 14. jan. Italijanska letala so bombardirala celih 6 ur abesinske pozicije pri Amba Aradan, 20 km južno od Makale. Abesinske čete, ki so šle preko 2000 mož s 24 strojnimi in dvema baterijama protitankovskih topov, so se bila utaborila pri Amba Aradan v gorskih skrivališčih

ter tako obklopovala dolino reke Selikota. V času strašnega bombardiranja so se abesinske čete razkropile, niti niti kakor so jih letala obstreljevala s strojnimi iz višine manj kakor 100 m.

Italijanski uspeh

London, 14. jan. AA. Reuter poroča: Medtem ko se pričakuje ofenziva generala Grazianija na jugu, trajajo boji na severni fronti. V sektorju Makale abesinske čete iniciativno napadajo in so koncem tedna poskušale prodreti skozi italijanske prve vrste. Po vesteh iz Eritreje so Italijani v krvavih borbah odbili več abesinskih napadov in pokrajino Tembien južno od Makale. Ob tej priliki je italijansko lahko topništvo v zvezi z letalstvom zadalo Abesincem težke izgube. Neki oddelček italijanske vojske, ki je vršil izvidniško službo južno Makale, je uletel na neko abesinsko kolono, ki je prenašala živež in po kratki krvavi bitki so Italijani deloma pobili deloma pa ujeli abesinske vojsake, ki so spremljali kolono. Ves transport živeža so Italijani zajeli. V Eritreji tudi krožijo glasovi, da se je en del abesinske vojske uprl proti svojim poveljnikom zapadno od Makale, upor pa je bil z najstrožjimi odredbami zadušen in je bilo ob tej priliki 50 zarotnikov usmrčenih.

Graziani na pohodu

Reuterjev dopisnik poroča iz Mogadiša, da moramo pričakovati na južni fronti važne dogodke in da se vsak trenutek pričakuje začetek Grazianijeve ofenzive. Italijani ne marajo objaviti točno smer svojega pohoda, vendar pa se ve, da je najkrajša in najlažja pot v smeri proti Džidžigi in Hararju ob reki Fadan in Djerer čez Dagabur na desnem krilu Italijanov. Zdi se, da gre sedanja italijanska linija od Valade na skrajnem levem krilu preko Damota na skrajnem desnem krilu prehajajoč Vadunadan in gre nato proti severu čez Gerlogubi k Ualualu.

Mussolini

Pariz, 14. jan. Listi javljajo iz Rima, da je samo po sebi razumljivo, da mora inicijativa za miren

Abesinci plenijo Rdeči križ

Namesto avtomobilov - osli

Džibuti, 14. jan. Rp. Spričo zadnjih vesti o italijanskem napadu na egiptovski Rdeči polumeseč v Hararju prihajajo zdaj polagoma v javnost tudi druge vesti, ki kažejo škodo, katero je prejel Rdeči polumeseč in Rdeči angleški križ, v docela drugi luči. Udeleženci obeh zdravstvenih ekspedicij, tako Rdečega polmeseča, kakor Rdečega križa, so se te dni vračali na obalo in so pripovedovali, da so bili Abesinci tisti, ki so napadli obe dve ekspediciji. Način, po katerem se je ta napad izvršil, je bil čisto abesinski. Divji domači vojaki niso znali razlikovati s svojimi poveljniki vred ekspedicije, ki ima za cilj interes Abesincev, od navadne evropske karavane. Tako so egiptovskemu Rdečemu polmeseču pobrali ves sanitetni material in vsa sredstva, s katerimi je bila opremljena njegova ekspedicija, tako da Egiptanom ni ostalo drugega, kakor da se vrnejo nazaj, odkoder so prišli. Verjetno je, da so abesinske čete ta zdravstveni material porabile čisto drugače, kakor pa je bilo splošno namenjeno. Zadnja angleška ekspedicija Rdečega križa pa je na povelje poveljnika večjega abesinskega oddelka morala odstopiti vse svoje osebine in tovorne avtomobile Abesincem, ki niso z njih odstranili niti znakov Rdečega križa, kljub temu, da je ekspedicija to zahtevala. Verjetno je, da bodo Abesinci skušali te avtomobile uporabljati za maskiran prevoz svojega vojaštva. Namesto kamionov je poveljnik abesinskega oddelka Angležem milostno in kakor v zasmeh na-

konec vojne priti ne od strani Italije, temveč od strani neguša. O noti, ki jo je na Društvo narodov poslal neguš in v kateri predlaga komisijo, ki naj na bojišču samem obravnava in reši vse pritožbe, tako z italijanske kakor abesinske strani, izjavlja italijanska vlada, da na tako anketo na čelu še ni pristala. Vendar je italijanska vlada pripravljena podpirati to stremiljenje Društva narodov, ker se zaveda, da bo z rezultati te komisije Društvo narodov moralo potrditi resničnost navedb, ki jih je italijanska vlada že večkrat v svojih memorandunih sporočila Društvu narodov in obenem morala priznati upravičenost in nujnost, s katero je Italija začela boj z Abesinjo.

Belgija lomi kopja

Pariz, 14. jan. Vest, ki so javile v London, da namerava belgijska vlada napeti vse sile v posredovanje za mirno poravnavo italijansko-abesinskega spora, niso našle v angleškem tisku nikakega ugodnega odmeva. Nekateri listi smatrajo to posredovanje samo za intrigo v korist Italije, da bi izšla kljub porazom kot zmagovalka iz vojske. Še večji nesmisel tega posredovanja pa da leži v tem, ker se ne vpošleva stališče negušov, ki ne bo po svojih zmagah dopustil, da bi Italijani prejeli katerikoli kos njegove zemlje v dar.

London, 14. januarja. AA. Reuter poroča iz Zeneve: Tu še niso ničesar ne vedo o predlogih, ki jih je baje predlagala Belgija o nekaki komisiji, ki naj se pošlje v Abesinijo, da tam prouči vprašanje mandata DN nad Abesinijo. V tukajšnjih krogih naglašajo, da Mussolini, če ne bi tega predloga kratkoma odbil, ne bi bil zadovoljen s mandatom DN, ki ne bi dal Italiji popolne kontrole. Razen tega je popolnoma jasno, da niti abesinski cesar, niti države članice DN ne bi pristale na takšno ureditev. Če bi sploh prišlo do kakšnega mandata DN nad Abesinijo, izjavljajo v tukajšnjih krogih, mora ta mandat imeti dve temeljni točki: 1. popolno enkratnost vseh mandatarskih držav ob izključitvi vseh posebnih koristi za katerokoli državo, vključno Italijo, 2. italijanske čete se morajo umakniti z abesinskih tal.

Moskva je mirna

Moskva, 14. januarja. Rp. »Pravda« v svojem pregledu lanske svetovne politike ugotavlja, da je bila v zadnjem letu nevarnost za novo svetovno vojno v Evropi največja, odkar se je nehala zadnja vojna. Po vseh državah je bilo moč zaznamovati zmede, ki jih je izzvala pričakovanje vojnih poretov. Edino sovjetska Rusija je bila tista, ki se vojne v nobenem oziru ni bala, ker vojno morejo izzvati le imperialistične težnje, katerih sovjetska Rusija nima, zlasti ne takih, ki bi šla za razdelitvijo kolonij.

Vsega tega zapletenega razpoloženja v svetovni politiki so krivi fašizmi tako v Evropi, kakor v Aziji. Vsa imperialistična japonska politika zadnjih dveh let je v bistvu prav taka, kakor politika drugih fašistov na svetu. Zaradi tega moramo japonsko imperialistično gibanje označiti kot azijski fašizem, ki pomenja neprestano nevarnost za mir na Daljnem Vzhodu. Isto vlogo, kakršno vsi japonski fašizmi v Evropi, sta izpolnili v Evropi italijanski in nemški fašizem. Prvi je neprestano grozil za evropski mir, drugi pa je zanetil požar v Vzhodni Afriki.

Uozne olajšave banovinskih nameštencev

Uspelo posredovanje ministrov dr. Korošca in dr. Kreka

Belgrad, 14. jan. m. Pred časom je banovinsko uradništvo zopet zaželo akcijo, da bi uživalo iste vozne olajšave na železnih, kakor državni uslužbenci. V tem pogledu se je banovinsko uradništvo obrnilo tudi na notranjega ministra dr. A. Korošca, ki je njihove želje in prošnje podprl pri prometnem ministru g. dr. Spahu. Na intervencijo dr. Korošca je prometni minister odstopil to vprašanje in preter posebnih komisij pri generalni direkciji državnih železnic. Ta komisija je zasedala dalj časa ter je sedaj v glavnem končala svoje delo. Glede podlizev voznih olajšav za banovinsko uradništvo omenjena komisija predlaga železniškemu svetu pri generalni direkciji državnih železnic, naj se lozadevni pravilnik, s katerim se dovoljujejo tako vozne olajšave, spremeni v tem smislu, da bi tudi banovinsko uradništvo imelo iste vozne olajšave kakor državni uradniki. Člani državnega sveta bodo sedaj posamič pretresali to

Današnje izdajo „Slovenskega doma“

posiljamo na ogled nekaterim prijateljem našega katoliškega časopisa, o katerih vemo, da si zaradi gospodarske stiske ne morejo naročiti drazjih dnevnikov. Z našim cenanim dnevnikom jim bo pa gotovo ustreženo, saj velja naš list samo

12 Din mesečno.

Ako bi pa proti našemu pričakovanju lista ne mogli naročiti, ga nikor ne vrnite, ampak dajte ga v roke svojemu sorodniku, prijatelju ali sosedu, da si ga morda naroči on ali kdo drugi iz njegovega sosedsstva.

Naročnino za en mesec ali več. prosimo, da nakažete po priloženi položnici.

Ukrajinci obsojeni

Varšava, 14. jan. Včeraj se je tu spet zaključila ena izmed tragedij, za katerimi boleha poljska republika. V nizu sovraštvi, ki jih je izzvala poljska Sovnistična politika do drugih narodov v državi, je treba kot poseben dokaz za to, da se razmere med posameznimi narodi v poljski republiki slabšajo, zaželežiti tudi obsodbo 12 takozvanih ukrajinskih teroristov, ki so jih obdoličili soudeležbe pri umoru poljskega notranjega ministra Pierackega 15. junija 1934. General Pieracki je bil tisti, ki je proti Ukrajincem začel nastopati ponovno z železno roko in jasno je, da je to pri Ukrajincih izzvalo takoj silovit odpor, ki je dobil svoj višek v atentatu na Pierackega. Ni ugotovljeno, ali so bili res včrtašnji obsojenci tisti, ki so izvršili atentat, toda v interesu poljskega prestiza in samovlade je bilo, da ukrajinsko avtonomistično gibanje dobi močan udarec. Vodi telja te teroristične organizacije Lebed in Horpince sta bila obsojena na smrt. Po zadnjem zakonu o amnestiji se jima je pa kazni avtomatično spremenila v dosmrtno ječo. Stiri druge obtožence so obsodili vsakega na 15 let ječe, enega na 8 let, dva na 7. Dobro pri vsem procesu je le to, da bodo amnestije deležni tudi ostali obsojenci in se bo tako vsem kazni znatno znižala.

London, 13. januarja. AA. Iz Aleksandrije poročajo, da je končana preiskava o katastrofi veleletala »City of Khartoum«. Kipol, ki se je bil rešil, je izjavil, da so vsi motorji na mah prenehali funkcionirati in ni bilo moči pristati. Izjavil je, da je vse storil, kar je bilo v njegovi moči, a zaman. Posrečilo se mu je le v poslednjem trenutku brezžično sporočiti, da je letalo v največji nevarnosti. 15 sekund nato je letalo že strmoglavilo v vodo.

Carigrad, 13. jan. AA. Agencija Stefani poroča: Zaradi intervencije italijanskega veleposlanika je turška vlada sklenila, da bo poslej iz vseh filmov črtala mesta, ki bi mogla žaliti Italijo. Prav tako je italijanska vlada obljubila, da bo iz filmov izrezala vse prizore, ki bi mogli žaliti turški narod.

Nemiri v Indiji.

Izjava škofa dr. Rožmana

Včeraj je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, ki se je vrnil iz Amerike, sprejel poročevalca "Slovenca" ter mu dal izjavo, v kateri opisuje glavne vtise s svojega potovanja po Ameriki, o socialnih razmerah ameriških Slovencev, o njihovem verskem in kulturnem življenju itd. Ker je izjava zelo zanimiva, objavljamo njeno glavno vsebino:

Obisk 41 naselbin, 166 govorov

V teku svojega trimesečnega bivanja v Ameriki je škof obiskal nič manj kakor 41 naselbin ameriških Slovencev. Pri tem je imel 166 govorov in pridig. Dasi je bilo delo naporno, je ostal škof zdrav in čil. Sprejet je bil povsod lepo in navdušeno, starostjenci pa so zatrjevali, da bi se morali taki obiski pričeti že pred 30 leti. To bi Slovence držalo.

Slovenska narodnost se polaplja

Glede narodne bodočnosti ameriških Slovencev je škof izjavil: »Dobil sem vtis da je — če bo doseljevanje slovenskega življa še nadalje izključeno, kakor dosedaj — enako kakor drugim narodnostim tudi slovenski narodnosti v Ameriki usojeno, da se utopi v ameriški narodnosti.«

Zrtve gospodarskih razmer v Avstriji Velika žaloigra ob severni meji

Maribor, 13. januarja.

Naše obmejne oblasti so doznale za tragičen dogodek, ki se je pripetil na avstrijski strani meje v bližini Pliberka. V Konjicah pri Pliberku sta izvršila samomor dva posestnika, in sicer 40 letni Heine iz Konjic ter 41 letni Alojz Moger iz Sv. Jurja pri Pliberku. Motiv strašnega dejanja je pri obeh zrelih ljudeh zagotovo. Uporabila sta britve, s katero si je Heine prerezal vrat in žile na rokavi, Moger pa si je zadal z isto britvijo strašno rano na vratu. Njegova rana je bila smrtonosna, ker si je prerezal odvodnico, iz katere je izkrcavale. Heineca so našli še pri življenju ter so ga nemudoma prepeljali v Celovec, vendar se ni izven nevarnosti. Za dogodek se je takoj z bliskovito na-

Slovenska mladina in slovenski jezik

Kjer imajo Slovenci svoje farne šole in kjer so slovenske sestre, tam mladina govori čisto slovenski. Seveda tista mladina, ki hodi v ameriške državne šole, počasi pozablja na slovenski jezik, toda mladinski pevski zbori, ki pojejo slovenske pesmi, mnogo šole, da se mladina z ljubeznijo še oklepa slovenskega jezika.

Socialni položaj

Kar se tiče socialnega stanja ameriških Slovencev, je škof izjavil, da je položaj naših rojakov v Ameriki še dokaj ugoden. Ljudje tudi v sedanjih časih zaslužijo boljše, kakor pri nas. Imajo sicer tudi višje izdatke, vendar pa pri nas niti uradniške družine ne žive tako dobro, kakor tam delavske. Brezposelnost je tudi med našimi ljudmi v Ameriki. Vendar dobivajo podporo, namreč hrano in obleko, dočim denarja v Ameriki brezposelnost ne dobivajo.

Marsikaj zanimivega bo opisano še v pismu, ki ga je škof poslal iz Amerike, ki pa radi zakasnelosti še ni bilo objavljeno.

glico razvedelo po vsej okolici. Zvedela je za strašno novico tudi mati pokojnega Moga. Vest je na ubogo revico tako silno delovala, da jo je na mestu zadela možganska kap ter je umrla v nekaj trenutkih. Dogodek je globoko pretresel vso okolico. Ljudje so poznali oba kot silno mirna in štedljiva človeka, ki jima nikoli ne bi prisodili takega obupnega dejanja. Vsi sodijo, da sta izvršila samomor v obupu zaradi strašnih gospodarskih razmer, ki tlačijo v Avstriji malega človeka, posebej se kmeta. Na avstrijski strani meje se ljudem godi še mnogo slabše, kakor na naši in verjetno je, da je bil to pri obeh glavni povod, da sta segla po orožju ter si končala življenje.

Cela družina širi ponarejen denar

Maribor, 13. januarja.

Zadnje čase so se začeli pojavljati ob severni meji ponarejeni kovanci. Večkrat so ponarejene kovanice in dvajsetake odkrili tudi v Mariboru, najpogosteje pa so prihajala poročila o takih odkritjih iz šentiljske okolice. Nekateri so domnevali, da se ponarejajo naši srebreniki na avstrijski strani ter potem tihotapijo na naše ozemlje. Šentiljski orožniki so posvečali temu pojavu posebno pažnjo ter res slednjič odkrili izvor. Ugotovili so, da so nekateri člani rodbine Podgajski, ki so se pred nekaj leti preselili iz Zlatara na Hrvaškem v Strihovec pri St. Ilju, kjer ima posestvo, poskušali pri mnogih ljudeh zamenjati ponarejene kovanice. Tako se je dognalo, da je Podgajski Stefan mlajši dal Evgenu Sobru v Strihovcu ponarejen 20 dinarski novic, prav tak denar pa je menjal pri poselstevniku Kosak Anu v Dobrenju. Njegova žena Jela Podgajski pa je zamenjala v Erlovci gostilni v Jelenčah 10 dinarski falsifikat. Na podlagi tega ugotovitve so orožniki zaslišali sinoba starejšega Stefana Podgajskega, Zoro Podgajski, ki je prišla na božični dan k svojemu tastu na obisk. Povedala

je, da je videla pri Podgajskih, kako so izdelovali denar, in sicer so vlivali raztopljeno kovino v modele iz gipsa. Ker se je kovina na ognju prepočasno topila, so pihali v žerjavico z mehonom. Poskusili so ponarediti 50 dinarski novic, pa se jim je ponesrečil napis na robu »Bog čuvaj Jugoslavijo«. Potem so v njeni prisotnosti ponaredili 5 komadov 20 dinarskih novic, ki so se vsi posrečili. Spominja se tudi, da je rekel starejši Podgajski svojemu sinu, da ni za nobeno rabo, ker ne zna denarja spraviti v promet. Na podlagi tega izpovedb so napravili orožniki pri Podgajskih preiskavo. Mlajši Podgajski je pravočasno pobegnil ter je odpoval na Hrvaško, kjer ga še zasledujejo. Pri starem so našli v posteljni slami meh za razpihanje ognja ter gips za izdelovanje modelov. Izgovarjal se je, da rabi gips za zamašanje luknji v steni. Zanimivo je, da je stari Podgajski po prvih orožniških poizvedbah svoje sinova Zoro hudo pretepel z gnojnimi vilami, da se je prišla pritožiti orožnikom. Starega Podgajskega so orožniki aretirali, za njegovim sinom pa se vršijo poizvedbe.

Menica za 200.00 Din — plen vlomilca

Maribor, 12. januarja.

V noči od sobote na nedeljo je delal policijski stražnik v Franciskanski ulici ob pol 11 običajen obhod, pri katerem je preiskal vse vhode v poslovne prostore tankafajnih poslopij, če so v redu. Našel ni ničesar sumljivega. Uro za njim, ob pol 12, je napravil isti obhod nočni čuvaj Društva za zaklepanje, vrata v pisarno trgovine z motornimi kolesi Rudolfa Lotza je našel odprta. Na njih so se poznali sledovi nasilnega odpiranja, ker je bila žabica v vratih izravana. Takoj je obvestil policijo in še tekom noči so policijski organi napravili preiskavo ter ugotovili, da je bil na poslu drzen vlomilec. S ponarejenim ključem je neznanec odprl ključavnico na vhodnih vratih, žabico pa je izdrl z vzvodom. Nato se je spravljal v pisarno nad pisarno mizo. Odprl je predal, v katerem sta bili dve ročni blagajni. Na manjši blagajni se mu je posrečilo pokrov odpreti ter je vzel iz nje ves denar — za 1000 Din drobiža. Večje blagajne, ki tehtajo kakih 30 kg, pa ni mogel odpreti. Ker je slutil v njej dober plen, jo je odnesel s seboj. Res se je nahajalo v blagajni 1300 Din. Vzel je tudi hranilno knjižico, glasečo se na 1500 Din. Končno pa je g zbleda v oči podpisano biano menica za 200.00 Din, ki jo je lastnik prodajalne hranil v pisalni mizi. Tudi to menico je vzel s seboj ter nato brez sledu izginil. »Delal« je svoj tatinski posel z rokami ter ni mogel policijski daktioskop Grobin kljub velikemu prizadevanju najti nobenih sledov. — Plen v gotovini sicer ni velik, pač pa skrbi trgovca usoda menice. Če je tat spretel človek, ki se razume na take posle, mu bo lahko z menico povzročiti velike težave. — Pri nas se sicer ne nahajajo taki zavodi, ki bi ukradeni menico eskompitirali, kakor se to dogaja v velemedstih, pač pa niso izključene take goljufije, ki bi oskodovali nedolžne ljudi. Policijski aparat je bil danes zaradi tega vlna ves alarmiran, tem bolj, ker je to dejanje samo člen v vrsti vlomov, ki se zadnje čase dogajajo v Mariboru in najožji okolici.

Ropar Košanec se hoče ženiti

Neenavdna prošnja na predsednika sodišča in preiskovalnega sodnika.

Maribor, 13. januarja.

Pred nekaj meseci je bil ropar Košanec s svojim pajdajem Pajmanom strah Maribora in okolice. Vsem je še v živem spominu njegova dramatična aretacija, ki je bila spojena s pravcato bitko med roparjem in policijai. Košanec se je, oborožen s tremi samokresi, v svoji drznosti upal priti v mesto ter je imel na starem mestnem pokopališču sestanek s svojo ljubico. Na ulici ga je prepoznal neki šofer ter obvestil policijo, ki je Košajnca presenetila pri sestanku. Prišlo je do bitke, v kateri je padlo skoraj sto streliv. Roparja je prijel mlad pekovski pomočnik, ki bi bil svojo drznost skoraj plačal z življenjem, ker ga je Košanec ustrelil v glavo ter ga smrtno nevarno ranil. Sedaj je Košanec precej časa gost preiskovalnih zaporov v Mariboru. Preiskovalni sodnik zbira proti njemu obsežni material, ki ga bo veliko, saj je register njegovih pregreh zelo obširen. Košanec pa tudi v zaporu ni pozabil, da mora od časa do časa vzu-

gati senzacije. Predsednika okrožnega sodišča dr. Ziberja in preiskovalnega sodnika Kramerja je presenetil s pismom nenavdne vsebine. V tem pismu je namreč prosil, naj mu dovolita, da se v zaporu poroči s svojo izvoljenico, s katero je imel pri aretaciji sestanek na pokopališču. Z njo ima nezakonskega sina, kateremu bi rad dal svoje ime. Poučeni pa pravijo, da ne vodi pri tej želji razbogljen skrb za sina, temveč mu je nenavdno misel sprožila novica, da je njegova prijateljica podvedovala lepo imetje v Ormožu. Rad bi si zagotovil mirno košček, ko pride iz ječe. Menda se ne ne zaveda, da ga čaka dolgaletna kazen, ker ga bo državno pravdnštvo obložilo poleg ropov tudi poskušenege umora.

Nož poje svojo pesem

Ljubljana, 14. januarja.

Kar šest junakov noža se je te dni zagovarjalo zaradi težkih, celo smrtonosnih poskodb pred okrožnim sodiščem v dvorani št. 79. Ne samo mali kazenski senat, marveč tudi kazenski sodnik-podrednik, ima mnogo posla s pretepači in junaki noža, kajti pri nas se taki junaki ne streljajo z revolverji, kakor pariški apasi ali pustolovci na Divjem zapadu. Nož je naših pretepačev glavno orodje, ki ga znajo prav spretno vihteti.

Pred kazenskim sodnikom g. Rajkom Lederhansom so si ti junaki kar roke podajali. Vsi so se izgovarjali, kar je zelo značilno, na silobran. Razne veselice in plesi so ozadje žalostnim dogodkom. Pred sodnika je stopil krepak fant — Gorenjec. Noga bene, doslej še ni bil kaznovan. Jakob je v neki gostilni plesal. Zaradi polke je prišlo navzkriž. France mu je nekako branil, da bi plesal polko z Miciko. Jakoba je popadla jaze, potegnil je nož, z njim usekal nasprotnika enkrat v hrbet, drugi v roko. Jakob se je pred sodnikom izjavil na vse nalogine: Gospod sodnik! Znaj me je udaril s kolonom po glavi. V nezvesti sem se z nožem branil. — Priča France: — Ni res, gospod sodnik! Sam je izžival. Sunil me je od zadaj v hrbet. Suknjič prazniški sem imel ves rezrezan. — France se je slekel in kazal sodniku suknjič.

Sodnik: — Koliko zahtevate odškodnine? — Priča: — Za zdravniko 80, za odhod zaslužka 350 in za bolečine 200 Din. — Sodnik: — Ste še po ceni!

Kratka sodba: zaradi težke telesne poškodbe 3 mesece strogega zaporu. Milejša kazen, ker še ni bil nikoli kaznovan ter je zakrivil dejanje v hudi jezi in vinjenosti. Pri tem pa ni bilo silobrana. Jakob je sodoj sprejel. Proti drugim junakom noža pa so bile razprave prelozene.

Razprava proti vlomilcu Urbanču

Novo mesto, 14. januarja.

Dne 17. januarja se bo vršila pri okrožnem sodišču ponovna razprava proti vlomilcu in tatu Urbanču. To pot se bo zagovarjal zaradi poizkušenege umora nad jetniškim paznikom Ludvikom Tesarjem meseca decembra in radi poba za kaznilnice.

Razprava bo zelo zanimiva, saj je bil Urbanč kot vlomilec dolgo časa strah in trepet Dolenjske in Belokranjske, nazadnje pa bi bil kmalu še morilec. Upamo: da mu sodišče ne bo poslalo z rožicami.

Znanstveno delo mariborskega zgodovinskega društva

Maribor, 12. januarja.

Zgodovinsko društvo v Mariboru je imelo danes dopoldne v čitalnici študijske knjižnice svoj redni letni občni zbor. Kakor smo že nekaj let sem navajeni, se je tudi na tem običnem zboru zbrala od 481 članov jedva pešica neumornih društvenih sodelavcev, kar pa skoro ni moglo. Prišli so namreč le tisti, ki aktivno sodelujejo pri važnem poslanstvu, ki ga vrši društvo na severni meji. Za skromnim nazivom »Zgodovinskega društva« se skriva velevažna ustanova, ki so ji znali poštovovalni in dalekovidni voditelji podati pomen naše stajarske »akademije«, ki že mnogo let sem odlično oblikuje znanstveno življenje na severni meji, zlasti pa še v obdrevski prestolnici.

Nekaj je presenetilo udeležence tega občnega zbora. Vajeni so dosedaj, da čujejo na raznih društvenih zborovanjih zgolj tirade in tožbe na slabe čase, ki zavirajo vsak razmah, iz poročil na tem zborovanju pa je vel zdrav optimizem in vesela zavest, da je društvo v resnici storilo to, kar je bilo v danih razmerah mogoče. Publikacije, ki jih je izdalo v lanskem letu, značijo vrhunec mariborskega kulturnega ustvarjanja in dostojno reprezentirajo naše kulturno življenje na zunaj. Inicijativno je posegalo društvo v razne mariborske probleme, zlasti v vprašanje zaščite zgodovinskega Maribora ter je izdelalo znani pravilnik o zaščiti zgodovinskih spomenikov. Sodelovalo je tudi pri vprašanju občinskih kronik ter pri podravski toponomastiki. Gojilo je tesne stike z znanstvenimi središči v inozemstvu ter navezalo nova poznanstva z Beljakom, Bratislavo, Budimpešto, Segešdom in Bonnom. S prirejanjem uspešnih zgodovinskih večerov je znalo spretno vzbujati znanstveno zanimanje v Mariboru samem ter si je na ta način pridobilo nekaj novih sodelavcev. Vse to delo pa je vršilo društvo z malenkostnimi sredstvi. Državne podpore ne uživa nobene ter je bilo poleg članarine navezano edino še na podporo banke uprave, mariborske občine ter dveh denarnih zavodov: Spodnještajarske ter Posojilnice. Največja opora pa mu je bila nesebična požrtvovalnost članstva, zlasti vodilnih osebnosti v društvenem odboru, ki žrtvujejo vse svoj prosti čas in tudi denar za društvene cilje. Vsi ti idealni delavci so bili zopet iznova izvoljeni v vodstvo društva, ki ga tvori prelat dr. Kovačič kot predsednik, ravnatelj Baš kot tajnik, ravnatelj Vrabl kot blagajnik in ravnatelj Glaser kot knjižničar.

Razstava bolgarske grafike

Maribor, 12. januarja.

V veliki kazinski dvorani se je danes dopoldne ob 11. slovesno otvorila razstava bolgarske grafike, ki bo odprta ves ta teden ter se zaključi prihodnjem nedeljo. Otvoritev razstave je za Maribor redek kulturni dogodek, ki ga je naša javnost dostojno upoštevala. Pri otvoritvi se je zbralo neobičajno veliko število meščanstva, med drugimi predstavniki vseh oblasti. Otvoritvene besede je izrekel predsednik Jugoslovansko-bolgarske lige odvetnik dr. Kukovec, ki je poudarjal važnost te prireditve za spoznavanje kulturnega življenja Bolgarov ter za tesnejše zblizanje med našim in bolgarskim narodom.

Razstava sama preseneča vsakega obiskovalca. Razstavlja 11 bolgarskih umetnikov: Dočo Bairamov, Konstantin Ganev, Penčo Georgiev, Preslav Karšovski, Vera Nedkova, Ivan Nenov, Al. Sorokin, Veselin Staikov, Aleksander Stamenov, Stojan Venev in Aleksander Žendov. Vse sama imena, ki imajo v Bolgariji najboljši zven in tudi pri nas jih bomo po ogledu razstavljenih del dostojno cenili.

Ptuj

Nekaj podatkov o poslovanju javne bolnišnice v Ptuj v preteklem letu. V preteklem letu 1935 je bilo sprejeto v ptujsko bolnišnico rekordno število bolnikov in sicer 1842, od tega 939 moških in 903 ženskih oseb. Kake upravičen je klic po razširitvi bolnišnice, je razvidno iz porastka bolnikov v zadnjih letih. Tako je bilo v letu 1925 sprejetih 1011, v letu 1924 pa celo samo 791 bolnikov; zavod pa se med tem ni prav nič razširil, izvršile so se le notranje preureditve kakor centralna kurjava, vodovod itd.

Na kirurški odelku se je zdravilo 1065 bolnikov ter je bilo izvršenih nad 1000 operacij, od katerih je bilo nad 700 večjih. Na interni odelku pa je bilo sprejetih 713 bolnikov, kjer je prevladovala tuberkuloza, ki je v tukajšnjih krajih žal močno razširjena in so radi tega že opetovano opozarjali na važnost zgraditve posebnega odelka za tuberkulozne, ki so sedaj pomešani med ostale bolnike internega odelka, kar je gotovo proti vsem zdravstvenim principom. V izolirnici so oskrbovali 71 bolnikov; med temi pa je bilo največ slučajev davice, dočim so druge epidemije bolezni precej priznane, tako tukajšnjem okolišu. Porodov je bilo 72 in je opaziti velik porast tudi pri porodnicah čeprav so po večini sprejemali le porod patološkega značaja in pa porodnice, katerih socialni položaj nikakor ne dopušča porodov na domu. Nujna potreba je poskrbeti posebne prostore tudi porodnicam, ker se sedaj nahajajo skupno z bolnicami kirurškega odelka.

Uspeh zdravljenja pa je bil naslednji: zdravje je našlo 1284, izboljšanih pa je odšlo 481 bolnikov. Umrlo jih je le 62 in znaša umrljivost le nekaj nad 3 odstotke.

Skupno število oseb v bolnici komaj 29.900 in pride povprečno na bolnika komaj 16.23% oskrbovanih dni, dasi so se, kot že omenjeno, zdravili na internem odelku povečini le tuberkulozni bolniki, ki pa rabijo do delnega okrevanja večmesečne oskrbe.

Ambulatorioma je bilo pregledano okrog 700 bolnikov.

Na kraju pa je treba pripomniti, da je bilo radi pomanjkanja prostora odklonjeno zelo mnogo sprejemov, če niso bili res nujno potrebni bolniškega zdravljenja.

Veseli, vino in razbita glava

V vasi Zebincu pri Gnjanah v Srbiji je ugledni kmet Krsta Stojanović slavil svojo krstno slavo. Kakor je samo po sebi umevno, je povabil v goste več svojih prijateljev. Dobri prijatelji, med njimi sta bila tudi Krsta Andrejevič in Stojadin Ilić, so se stajno počutili ob polni mizi in še bolj ob vrčih, ki jih je gostitelj radodarno polnil. Med njimi doslej ni bilo nikoli sence spora, niti se niso prekerali kdaj poprej. To enodušno pred gostiteljem in povabljenici pa sta še bolj utrjevala vino in žganje, ki obojega niso popili ravno malo. Seveda so vsi postali glasnejši in živahnjeji. Eden od povabljenih, Stojadin Ilić, je brez vsakega povoda opsoval svojemu tovarišu Krsti Andrejeviču

Ljubljana danes

Koledar

Danes, torek, 14. januarja: Sv. Hilarij.
Jutri, sredo, 15. januarja: Sv. Maver.

Na prihodnjem komornem koncertu, ki bo v petek, dne 17. t. m. ob 20 v Filharmonični dvorani, bo izvajal znani praški kvartet (Švejša, Berger, Černy in Večtomov) dva godalna kvarteta in sicer Mozartovega v e-duru, IV. godalni kvartet L. M. Škerjanc in Sukov klavirski kvintet; slednjega s sodelovanjem pianista Janka Ravnika. Umetniške vrline Praškega kvarteta so priznane po vsej Evropi, saj je stalno na koncertnih turnejah in uživa povsod največji ugled. Ker je petkov koncert edini njihov koncert v letošnji sezoni, se posebej opozarjamo na njega. Opozarjamo pa tudi na dejstvo, da izvajajo Škerjanc godalni kvartet, ki se bo ob tej priliki prvič javno izvajal. Predprodaja v knjigarni Glasbene Maticice.

D. Esperantsko društvo v Ljubljani javlja, da ima svoje prostore odslej v *loviski sobi hotela »Metropole«* (Miklič), kjer ima tudi sestanke in nadaljevalni tečaj in sicer v petkih od pol 20 dalje. Prav tako se tudi vsi dopisi naslavljajo: D. Esperantsko društvo — Ljubljana — hotel »Metropole« (Propag. ods. DED).

Alpinistično predavanje. Poročali smo že, da se vrši danes zvečer pod kriljem T. K. Skale predavanje dr. Mihe Potočnika o plezalnih vzponih in o vsem, kar je s tem v zvezi. Danes ponovno opozarjamo na to zanimivo predavanje, za katerega so vstopnice na razpolago v predprodaji v trgovinah »Alpina« in Kolb & Predalič.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama

Začetek ob 20. uri

14. januarja, torek: Siromakova jagnje. Red C.
15. januarja, sredo: Kako zabogaš. Red Sreda.
16. januarja, četrtek: zaprt (generalka).

Opera

Začetek ob 20. uri

14. januarja, torek: Carmen. Red B.
15. januarja, sredo: Prešmetani grad. Red A.
16. januarja, četrtek: Salome. Red Četrtek.

Vremenska poročila

Pokljuka: —5, oblačno, na 30 cm podlagi 5 cm pršica. Smuka prav dobra. Skakalnica uporabna. Planica, dom Ilirije: Snega 20 cm (srež), na tem 3 cm novega snega. Temperatura 0.

Pusti rovi nad Jesenicami: —4, megla, snož, severovzhodni veter. Na 40 cm podlagi 10 cm pršica. Smrka prav dobra.

Staničeva koba: 3 m snega, na ledeniku idealna smuka, 30 cm pršica. Okoli koč je sneg malo spihan. Smuka prav dobra, vreme jasno in lepo.

Celje

Lepo uspelo predavanje o Abesiniji. V okviru prosvetnih večerov KPD je predaval v ponedeljek zvečer v veliki dvorani Ljudske posojilnice o Abesiniji pisatelj in urednik g. Mirko Javornik iz Ljubljane. Predavatelj je z živo besedo ob spremljevanju krasnih skiptičnih slik podal pravo sliko tiste pokrajine, kamor so danes obrnjene oči vsega sveta. Opisal je njeno prebivalstvo, naravne zaklade, običaje in navade. Predvsem je pokazal tisto točko in vzroke, zaradi katerih je prišlo do današnje vojne, iz katere se zna izemiti nov svetovni požar. Predavanje je bilo zelo dobro obiskano in je obširno spremljalo predavateljeva izvajanja z velikim zanimanjem ter ga ob koncu nagradilo z dolgotrajnim odobravanjem.

Konecjanja občin v vranskem kotu. Večina volivcev občin Sv. Jeronim in Prekopa se je že davno izjavila za priključitev k trški občini Vransko. Nasprotuje pa temu občinski odbor vranske občine, ki je po zakonu kompetenten o tem odločati. Zato lahko računamo, da pri prihodnjih občinskih volitvah pač ne bo imel lahkega stališča.

Jesenice v žalosti in veselju

V tako velikem industrijskem kraju, kol so Jesenice, je čisto razumljivo, da se razni dogodki, žalostni in veseli dan za dnem takorekno srečujejo.

Tako se je v soboto popoldne velik del Jesenic znašel na Smukovi njivi, kakor domačini pravijo jeseniškemu pokopališču.

Najprej se je vršil pogreb železniškega uradnika Franca Keršica, katerega so se udeležili vsi službe prosti železničarji od Ljubljane do Jesenic. Mnogo je bilo zlasti Ljubljancev. Železničarji-pelci so zapeli pokojniku v slovo.

Vsa ta množica pa je ostala na pokopališču, kajti takoj nato se je vršil ogromen spreved ponesrečenega mladega Iskra. Radi obdukcije so ga že prejšnji dan prenesli v mrtvašnico, odkoder se je v soboto razvil spreved, kakršnih je malo. Gotovo je, da se je najmanj 50 odstotkov več ljudi udeležilo pogreba, ker je pokojni preminul radi nezdode. Celokupna družina Krekovega prosvetnega društva je korakala za križem, za njimi pa godba in pokojnikov tovariši športnega kluba Gorenjec, ki so ga na zadnji poti tudi nosili.

Ob odprtem grobu se je od Inreta poslovil v imenu Krekovega prosvetnega društva gospod doktor Bergel.

Pri tej priliki se je zopet pokazala nujna potreba preureditve mrtvašnice, kajti takšna, kakršna je na jeseniškem pokopališču, b bila komaj primerna za hribovsko župnijo, ne za mesto Jesenice.

V nedeljo jutraj pa so zaspane Jeseničane tam v okolici kolodvora prebudili zvoki godbe. Vesela koračnica v pozdrav ljubljanskemu škofu dr. Rožmanu, ki je po štirimesečnem bivanju med rojaki v Ameriki na Jesenicah zopet stopil na slovenska tla in svojo v škofijo. Dasi neprimerna ura, se je na srednjem peronu zbralo polno Jeseničanov, zlasti še po končani prvi maši. Prezvišenec je pozdravil domači župnik v imenu Krekovega prosvetnega društva g. dr. Bergel, ena članice društva v narodni hoši pa mu je v pozdrav izročila gorenjski šopek. V tridesetnem neprijetnem razgovoru je Prezvišeni, ki je bil kljub dolgi vožnji svež in vesel, v šaljivem tonu povedal navzočim marsikaj zanimivega iz daljne Amerike. Točno ob polosmih je vlak odpeljal med vzklkanjem množice in zvoki godbe proti Ljubljani.

mater s posebnimi izrazi, ki jih prizadeti ni mogel prenesti, čeprav jih tozadevni besednjak, ki je na jugu vsesplošno v rabi, šteje med zelo priljubljene. Opsovani je zgrabil za precej velik lončen vrč in ga z vso silo treščil Filiču v sence. Udarec je bil strašen. Črepija se je razbila, Filič pa je z razbito glavo padel na tla in oblašal brez zavesti. Zdravniška pomoč je bila zaman. Nesrečni je po nekaj urah v bolnišnici umrl.

Naša narodna obramba

Kdor ve, kako so nas Slovenci preseneli dnevi prevrata 1918, ko smo se glede koroškega vprašanja znašli nepripravljeni in celo neozloj, kdor dalje s paznim očesom zasleduje potekajoče drugo desetletje našega državnega življenja v Jugoslaviji ter delovanje naših narodnoobrambnih društev, kdor obenem dobro pozna našo primorsko, koroško, avstrijsko ter madjarsko obmejno vprašanje poleg kočevskega, ta mora ugotoviti, da smo z vsemi našimi narodnoobrambnimi delom zelo zastopali in da smo naravnost predrzno lahkomišljeni v svojem naivnem čakanju, organiziranju in manifestiranju ter protestiranjih, v svoji šibki disciplini in zavesti, v svojem odlašanju in zanašanju na neko usodo, ki nikdar ni daleč od naše lastne volje in akcije. Med tem, ko so si znali n. pr. Poljaki takoj po prevratu dobro utrditi svoje državne in narodne meje in podpirati svoj življenjski in vojaški položaj v sosednjih državah Nemčije in Italije utrja fašizem, postavljajoče za narodno propagando, za narodnoobrambno delo in za manjšinsko vprašanje posebno postavko v državnih proračunih in celo posebno ministrstvo, pa nismo mi naših meja skoraj nič ali prav nič utrdili, kaj šele, da bi jih utrdili. Naša narodna obramba nudi izdatno oporo, niti nismo veliko dvignili v vsej dosegani dobi našega narodnega življenja narodnostno zavest med našim ljudstvom. Kopica različnih raztepenih in na posebne specialne panoge razdrobljenih naših narodnoobrambnih društev si jemlje monopol čez to najvažnejše vprašanje našega narodnega obstoja v bodočnosti in s svojim več ali manj tradicionalnim birokratskim organizacijskim aparatom duši in ovira vsako zasebno in sistematičnejše zavedno delo pri

nas. Res je, da se stara, še precej avstrijska miselnost predvojnih generacij počasi umika tudi pri nas sveži narodnostni usmerjenosti mlajših rodov, a pri tem brez načrtnega dela čakamo in oklevamo. — Enotnega, podrobno izdelanega narodnoobrambnega načrta ni in ni niti na papirju, kaj šele v dejanju. To je dovolj razloga, da začnemo vendar že enkrat s korenito revizijo in kritiko našega narodnoobrambnega dela ter strnemo razne panoge našega narodnoobrambnega dela v eno skupno našo narodnoobrambno akcijo, ki bo zasledila, predstavljala in dejansko načrtno vodila vse naše narodnoobrambno delo v Dravski banovini. Tako se ne bo moglo več dogajati, da bi naši narodni neprijatelji kovali svoje osvajačne načrte na račun naših obotavljanj in notranjih razdvojenosti oziroma razbitosti. Živa zavest perečega našega skupnega narodnoobrambnega vprašanja, ki stavlja na nas velike naloge, bo pa edino dala nam vsem tudi dovolj širok kriterij za presojanje in urejanje naših najnotrajnejših vprašanj. Le tisti more namreč veliko koristiti naši narodnoobrambi bodočnosti, ki se ob dobrem poznanju narodnoobrambnih vprašanj zna pravilno dvigniti nad strasti in afekte trenutnih sporov in teženj v našem notranjem življenju in s širokim vseobsegajočim razgledom po našem narodnoobrambnem organizmu najde najboljšo rešitev in notranji vprašanjem.

Vse naše narodnoobrambno delo pa temelji na naši večji ali manjši narodni zavesti vsakega posameznika in je tako neposreden izraz narodne volje in narodnega čutenja. Po tej pristni narodni volji, organizirani v narodni obrambi vse naše domovine, pa se mora ravnati in usmerjati vse naše javno delo in reševanje perečih narodnih vprašanj.

Mohorjeve knjige — najnovejši strah Avstrije

Bila bi debela knjiga, ako bi hoteli popisati vse krivice in preganjanja, ki jih trpijo koroški Slovenci od časa plebiscita pa do danes. Izrecno poudarjamo: tudi danes. Kajti to, kar se danes dogaja na Koroškem, ni vredno civilizirane in kulturne, še manj pa katoliške države. Pred očmi vsega sveta raznarodovati slovensko koroško mladino je vnebovpijajoč greh, za katerega bodo polagali račun ne samo tisti, ki vedrjo in oblaščijo na najvišjih mestih na Dunaju in v Celovcu, marveč tudi vsi oni, ki bi v tem oziru lahko kaj ukrenili in marsikaj preprečili, pa tega ne storijo. Tudi lahko položimo enkrat roko na sree in priznamo, da ne delamo svoje dolžnosti tam, kjer bi to zaleglo. Manjšine imajo svojo mednarodno institucijo, v kateri imamo tudi Slovenci svoje zastopnike. Prečesto pa se dogaja, da so oči teh gospodov vse preveč obrnjene drugam in da pri tem Koroško popolnoma zanemarjajo.

Dasi avstrijska vlada posebno v zadnjih letih neprestano zagotavlja, da bo dala Koroškem, kar jim gre in da mora to obnežno prebivalstvo v vsakem oziru zadovoljiti, se dogajajo neprestano stvari, ki dokazujejo, kako se v Avstriji trudijo, da zatrejo na Koroškem zadnje upe na ohranitev slovenstva. Najnovejši primer:

Pred približno enim tednom je bilo odposlanih preko Jesenic in Podrožice večje število knjig Mohorjeve družbe, ki so bile namenjene za ude Mohorjeve družbe na Koroškem. Ko je pošiljka prispela v Podrožico, so jo avstrijske oblasti ustavile in spravile v svoje prostore. Sedaj zahtevajo od udov, ki so jim bile knjige doslej vsako leto

poslane brez vsakih težkoč, da morajo plačati za vsako knjigo 4 S carine. Ker bi moral vsak dobiti 4 knjige, bi moral plačati carine 16 šilingov ali v našem denarju 140 Din. Kaj pomeni ta znesek za slovenskega koroškega kmetla, ki mu davčni vijak in javne dajatve itak že zavijajo vrat, je vsakemu jasno. Ravno tako nam je pa tudi jasen namen vpostavitve te carine: s tem se prepreči, da bi dobivala slovenska manjšina na Koroškem knjige iz one najstarejše slovenske kulturne institucije, ki je še za časa stare Avstrije smela vršiti med Slovenci isto kulturno delo, ki ga sedaj novodobna Avstrija preprečuje.

Pri spoznanju najnovejšega avstrijskega udarca koroški manjšini nastane zopet vprašanje, kaj bomo k temu ukrenili mi. Imamo sicer nešteto možnosti, da z mnogo bolj efektivnimi represalijami to carinsko odredbo odbijemo, vendar lahko na podlagi dosedanjih izkušenj že sedaj slutimo, da bo dva tri dni razburjenje, potem pa zopet, kakor vedno, vse tiho je bilo...

Institut za Slovence v tujini

Vsak napreden narod ima svojo posebno ustanovo, ki skrbi in se briga za svojo rodno kri v tujini. Dasi imamo tudi Slovenci po raznih evropskih državah raztresenih zelo veliko rojakov, doslej še nimamo razreda, ki bi vodili sistematično evidenco o teh rojakih in ki bi jih s svojo skrbjo in delovanjem ohranili za naš narod.

Da se končno uredi tudi to za naš narod tako pomembno vprašanje, namerava Rafaelova družba v Ljubljani osnovati preprosto »Institut za Slovence v tujini«. Treba bo seveda veliko truda in tudi žrtve, vendar smo prepričani, da bodo pristojni krogi in javnost uvideli, kako potreben je ta institut in da bodo zato akcijo vsestransko podprli.

Novomeška bolnišnica v l. 1935

Novo mesto, 13. januarja.

Statistika slovenskih banovinskih bolnišnic kaže, da je imela ban. ženska bolnišnica v Novem mestu od l. 1932. dalje največji letni prirastek ter je dosegla izmed podeželskih bolnišnic največje število bolnikov, tako da stoji po svoji frekveni na tretjem mestu banovinskih bolnišnic. Ta zavod, ki je še do l. 1931. stal po svoji frekveni in opremitvi na zadnjem mestu naših zdravstvenih zavodov, se je v zadnjih 4 letih temeljito preosnoval in izpopolnil, tako da predstavlja eno izmed najznejših postojank v verigi naših slovenskih zdravstvenih ustanov, osebno v vzhodnem delu naše banovine. Tudi v minulemu letu 1935 je pokazala bolnišnica ponoven vznesen napredek. V bolnišnici se je namreč zdravilo 2408 bolnikov, od teh je bil na novo sprejet 2131 bolnik, ambulantno pa sta se zdravila 202 bolnika. Oskrbovanih dni je bilo 35.408. Povprečen dnevna zasedba 97 bolnikov, največja dnevna zasedba 154. Od bolnic zavoda jih je bilo ozdravljenih 1643, to je 74,3 odstotka, izboljanih 390, to je 17,6 odst., neozdravljenih 39, to je 7 odst., umrlih 40 ali 1,8 odstotka. V bolnišnici se je zdravilo v preteklem letu 286 bolnikov z nalezljivimi boleznimi, jetičnih bolnikov 76, od teh z odprto tuberkulozo 26. Porodniških slučajev je bilo sprejetih 304.

Administrativno delo bolnišnice je obstajalo poleg drugega v značni korespondenci, ki je najbolj razvidna iz statistike, ki pove, da je uprava

bolnišnice sprejela in ekspedirala vsega 9950 spisov. V minulem letu je bolnišnica izpopolnila svoj operativni trakt s nabavo s pomočjo posebne denarne podpore od strani kr. barške uprave električno hladilno napravo za izdelovanje ledu, in konzerviranje jedil. Razven tega se je izvršilo potrebno prepleškanje oken ter so bile vse sobe prilizja opremljene z emajliranimi stenami.

V bolnišnici je deloval poleg uradnika dr. Milana Z. Cervinke še en zdravnik redno, za časa epidemije griže, ki je ogrožala novomeški srez v jeseni, pa je z ozirom na veliko odgovornost in delo zdravnikov, odredil g. ban dr. Natlačen dva zdravniška epidemijologa, ki sta delovala v bolnišnici redno v stalni zvezi z zdravnikom epidemiologom Higien. zavoda, ki je dobival na terenu. Na ta način je bilo omogočeno, da je bolnišnica sprejela vsega 203 griževnih bolnikov, nabavila deloma nove postelje, deloma pa postavila zasilna ležišča ter tako nemoteno izvršila popolno izolacijo novo sprejetih in uredila posebni karantenski oddelek za rekonvalescente.

Za tekoče leto 1936 si je postavila uprava bolnišnice za svojo glavno nalogo izpopolnitev porodniškega oddelka, ki predstavlja poleg ljubljanske porodnišnice najvažnejši socialno ustanovo slične vrste na vsem teritoriju bivše Kranjske. Poleg tega namerava bolnišnica izmenjati kurjavo, osebno kurilno napravo za centralno oskrbo s toplo vodo.

Celjski želodec v številkah

Poraba mesa in slanine v l. 1935

Celje, 13. januarja.

Mestna klavnica v Celju vodi točno statistiko živini, ki je bila zaklana v celjski mestni klavnici ter o mesu in slanini, ki je bila v Celju uvožena. Po tej statistiki, in če primerjamo številkke iz prejšnjega leta, vidimo, da smo ostali glede uporabe mesa in slanine skoraj na istem mestu, kar smo bili in da ne moremo soditi o kakih bistvenih izpremembah, posebno z ozirom na sedanje gospodarske razmere. Prva številka je za leto 1935, v oklepaju pa za leto 1934. Zaklanih je bilo po tej statistiki v zadnjem letu v celjski mestni klavnici: 67 (62) konj, 32 (34) bikov, 1063 (1088) volov, 1013 (1010) krav, 128 (139) telic, 2822 (2694) telet, 3550 (3776) ovčij, 173 glav drobnice, prejšnje leto 14 kozičev in 1 ovca.

Uvoženo je bilo: 5106 (3769) kg govedine, 28.009 (31.940) kg teletine, 16.050 (20.852) kg svinjine, 46.672 (68.698) kg slanine, 44.915 (37.623) kg raznega predelanega mesa in klobas 5102 (6556) kg rib. Če dobro premostimo navedene številkke, moramo pač z žalostjo ugotoviti, da pada posebno konsument enega najvažnejših življenjskih sredstev in tudi najbolj potrebnega, namreč slanine, kar kaže na slabe gospodarske razmere.

V novem letu bodo te številkke v mestni klavnici gotovo precej poskočile. Do sedaj smo imeli namreč dve občini, in se je posebno na teritoriju okoliške občine mnogo kilalo tudi v privatnih klavnicah. Prav te dni pa je izšel razglas mestne občine, ki je bil izdan na podlagi sklepa zadnje seje

mestnega sveta in ki odreja obvezno uporabo mestne klavnice za vso celjsko občino. S tem so tudi ukinjene vse privatne klavnice.

8 Pokitke, kadar ni treningov. Kdo jih ne pozna!

Od Chamonixa do Garmisch-Partenkirchena

V Nemčiji — torej tudi v Garmisch-Partenkirchenu, je začelo snežiti, in to prav zares.

Z ustanovitvijo modernih olimpijskih iger l. 1896, so kmalu postale aktualne tudi zimske igre. Vendar mnogo časa je preteklo od Aten do prvih zimskih olimpijskih iger v Chamonixu. Atene so bile mejnik v športu in mejnik v celotnem gledanju na telesno kulturo. Kakšna veličanska razlika v 40 letih. Čeprav je bil šport dete bodočnosti, vendar takrat ne bi nihče mislil, da bo postal taka veličina, ki bo zajel ves svet. Nihče ne more več mimo njega in ded ne razume vnuka, kako je mogoče vse to. Vendar so prve zimske olimpijske igre prestale svoj krst šele l. 1924. v Chamonixu.

Po 3 letih pripravah, že l. 1921. so namreč Francozi, Norvežani, Švicarji, Švedi in Kanadčani sklenili, da naj se obenem z poletnimi igrami vrše tudi zimske olimpijske igre. Bil je to takrat samo poizkus, ker niso verjeli, da bodo mogle zimske olimpijske igre vzbuditi toliko zanimanja, da bi bilo mogoče uvrstiti jih v stalen program. Vendar je že prvi poizkus l. 1924. v Chamonixu dokazal, da si brez zimskih olimpijskih iger ni mogoče misliti vsake četrtletne spornice revije vseh narodov. Chamonix je bil zibelka zimskih iger, saj je bilo prijavljenih samo 12 narodov. Letos jih je prijavljenih 28.

Pomanjkljiva je bila organizacija in premalo je bilo izkušenj in zato ni čudno, da je bil Chamonix naravnost triumf Norvežanov. Pokazali so se daleko najmočnejše in po vrsti pobrali vsa prva do pet mesta v vseh disciplinah, kjer so startali.

Se eno presenečenje je prinesel Chamonix:

Kanada. Kanadski hokej je bil izključni zmagovalček. Z rezultatom

110 : 3

so odšli Kanadčani zmagovalno domov.

Minil je Chamonix, St. Moritz in Lake Placid l. 1932. Vsak je bil mejnik v zimskem športu, bodisi po uspehih, bodisi po številu. Garmisch-Partenkirchen je in bo rekorden v vsakem pogledu. Dosedaj so znane sledeče prijave:

Finska: 21 smučarjev, 7 mož močna orjaška patrola in 5 hitrostnih drsalcev.

Francija: 13 vozačev z bobom, 23 smučarjev in 16 igralcev za hokej.

Holandska: 7 vozačev z bobom, in 6 hitrostnih drsalcev.

Japonska: 17 smučarjev, 34 drsalcev in hokej igralcev.

Jugoslavija: 17 smučarjev.

Letonska: 24 udeležencev.

Norveška: 44 smučarjev, 14 hitrostnih drsalcev in 3 drsalce za umetno drsanje.

Avstrija: 47 smučarjev, 16 vozačev z bobom, 16 hokej igralcev, 20 drsalcev in drsalci za umetno drsanje in 11 hitrostnih drsalcev.

Poljska: 20 smučarjev, 20 hokej igralcev in vojaška patrola.

Švica: 30 smučarjev, 12 vozačev z bobom in 12 hokej igralcev.

Cehoslovaška: 75 udeležencev.

Madžarska: 30 udeležencev.

Vseh točnih podatkov olimpijskih močev še ni, kajti zadnji dan prijav je 15. januarja.

Trikrat dnevno poje boben...

Štiri oglasne table v veži, tri pa v levem hodniku ljubljanske sodne palače so nekako zrcalo denarnega stanja Ljubljancanov. To so namreč oglasne deske, na katere se približajo dražbeni oklici. V veži so dražbeni oklici za nepremičnine, v hodniku pa za premičnine.

Kdo so zavezanci

Že stari avstrijski izvršilni red je določil, da se na javnih oklicih, s katerimi se napovedujejo prisilne prodaje premičnih stvari, ne smejo imenovati navajati dolžniki, ali — kakor jih sodno imenujejo — zavezanci. Pri tem je ostalo tudi sedaj. In tako najdes na teh dražbenih oklicih le točno opisan kraj (ulica, hišna številka, nadstropje), datum z uro in predmete, ki bodo prodani.

Že same te navedbe pa zadostujejo, da v mnogih slučajih z gotovostjo uganemo, kakšni poklici so zastopani med dolžniki. Zlasti predmeti kažejo na poklic lastnika. Če bo na dražbi n. pr. krava, telica itd. boš gotovo vedel, da mora biti dolžnik kak posestnik; če bo na dražbi kak cilindar, boš zopet vedel, da dolžnik ni kmet ali delavec, marveč kak gosposki človek. Po teh predmetih razbereš z dražbenih oklicov, da so med ljubljanskimi dolžniki zastopani najrazličnejši stanovi: od delavcev do visokih uradnikov, od trgovcev do industrijskih podjetij, zasebniki, igralci, potniki, zdravniki in — advokati.

V Ljubljani gotovo ni niti enega stanu, ki ne bi bil tekom enega leta vsaj po enem svojem pripadniku zastopan med dolžniki na sodnih deskah.

Kaj se prodaja

Na dražbo prihajajo predmeti najrazličnejših vrst. Ko pride eksekutor v hišo k dolžniku, zarubi predmete, ki se mu zdijo najbolj primerni. V prvi vrsti stika pač za stvarmi, ki imajo čim večjo vrednost. Če pa teh stvari ni — in to je pri ljudeh, kjer se mora rubiti, že navada — mora zapisati to, kar najde. Odvisno, je seveda tudi od višine zneska, za katerega je uvedena izvršba. Če je znesek ma-

lenkosten, zarubi izvršilni organ navadno po eno ali dve stvari, katerih vrednost naj bi trikrat presegala dolžno vsoto. Največkrat pa se dogaja, da je vsota tako velika, da je težko najti kritja v zarubljivih stvarih. V takih slučajih zarubi izvršilni organ pač vse, kar mu pride pod roko. Tako pridejo na dražbene oklice najrazličnejše stvari. Dočim se s prvim oklicem razpisuje dražba krave in telice, se s sosednim oklicem razpisuje dražba pisalnega stroja; na enem je zapisana n. pr. kompletna konjska oprema, na drugem kompletna moka obleka. Točno po izvršilni organi posamezne predmete tudi opišejo: »en aparat za obešanje, komplet, vendar zarnica nerabna, dva konja rdeče barve — fuksa, ena praseca s šest mladičev itd. Kdor se torej zanima n. pr. za konje, že iz sodnega oklica razbere, da so to rdeči fuksi. Ravno tako je pri ostalih predmetih.

Kakor najdes med dolžniki vse stanove, tako so tudi med zarubljenimi stvarmi popisani vsi mogoči predmeti. So to kosi pohištva, deli strojev, zlatina, srebrnina, popolne aparature, vse vrste predmetov, ki služijo za opremo stanovanj, hodnikov, kabinetov, kopalnic, pisarn, laboratorijev itd. Izvršilni organi imajo opraviti največkrat s prav vsakdanjimi stvarmi, ki jih je najti v vsaki hiši, preprogotokrat pa tudi z najbolj redkimi vrednostmi, ki jih vsakdo čuva in skriva, kakor dolgo jih more. Če jih nikdo drugi ni našel, bistro oko eksekutarjevo jih gotovo ne zgresi...

Dnevno tri prodaje

Danes je nabito na sodnih deskah v naši sodni palači preko sto oglasov za prodaje premičnin. Vsi ti oglosi se nanašajo na čas med 10. in zadnjim januarjem. Ako upoštevamo, da bodisi neposredno pred prodajo ali nekaj dni prej nad četrtina dolžnikov svoj dolg poravnava in da torej v teh primerih ne pride do dražbe, nam še vedno ostane nad 70 primerov, v katerih se dražba res izvrši. To se pravi, da pride dnevno na področju ljubljanskega okrajnega sodišča povprečno do treh dražb.

Takega stanja ljubljanski izvršilni registri najbrž dosedaj še niso izkazovali.

Če upoštevamo še nepremičninske prodaje, ki so istotako številne in ki navadno dolžnika gospodarsko popolnoma uničijo, in če k vsemu temu pristojemo še davčne eksekucije, dobimo šele kolikor toliko jasno sliko današnjega gospodarskega stanja slovenske prestolnice in njene najbližje okolice.

Vse kosti mu bo prešlela

Celje, 13. januarja.

Pred sodnikom poedincem celjskega okrajnega sodišča se je danes zagovarjala V. L. iz severnega okraja. Državni pravdnik jo je obtožil, da je meseca junija lanskega leta ovadila orožnikom, da se skriva zloglasni zločinec Omerza pri nekem posestniku, zaradi česar je tukajšnje orožništvo tudi napravilo pri omenjenem posestniku preiskavo, ki pa ni rodila nobenega uspeha. Omerza namreč ni našli. Poleg tega je pa po obtožbi nekemu drugemu posestniku pisala pismo, v katerem mu je grozila, da mu bo prešlela vse kosti. Vse te stvari, prvo kakor drugo, da je napravila iz sovraštva, ki vlada med njo, oziroma njeno družino in omenjenima posestnikoma. Vprašan je bil za mnenje tudi grafolog, ki je sicer potrdil sličnost pisave, vendar je pa bila obtožbenka oproščena zaradi nomanjkanja vsakršnih drugih dokazov.

„Abecednik“ za nove poslance

Znano je, da je bilo na jesenskih angleških državnozbornih volitvah izvoljenih veliko stotov poslancev, ki prvikrat prestopajo prag častitljive spodnje zbornice v Westminsteru. Marsičemu se morajo ti novinci priučiti, predno bodo »zreli«, da bodo mogli brezhibno nastopati na govorniški tribuni poslanske zbornice. Vsakovrstni predpisi, tradicionalni običaji in procedure obstajajo, katerim se mora vsak poslanec pokoravati.

Marsikdo je n. pr. presenečen, ko izve, da svojega govora ne bo smel brati, pač pa mu bo dovoljeno, dvakrat, trikrat v teku govora pogledati na svoj koncept, da si »osveži spomin. Kakor hitro ta privilegij večkrat uporabi, je v nevarnosti, da ga »speaker« (predsednik) pozove k redu. Čudno se sliši določba, da morajo biti govori podani v angleškem jeziku. Pomisliti pa je treba, da govorijo Irci, Škoti in Valičanje povsem svoj jezik, katerega bi večina zbornice, ako bi bil govor v enem izmed teh, gotovo ne razumela.

Poslanec mora zelo dobro paziti, da tekom svojega govora ne omeni imena katerega drugega poslanca. Označiti ga sme samo po njegovem družabnem položaju, ali po volilnem okraju, katerega zastopa. Tudi se ne sme v nobenem slučaju obrniti naravnost do poslanca, ki mu hoče kaj sporočiti, pač pa mora iti

vse to le preko speakerja ali njegovega namestnika.

Poslanec je prepovedano v zbornici kadičiti, se celo časopisov ne smejo čitati. Niti ni dovoljena brezpotrebna hoja po zbornici.

Dolg je seznam besed, katere se v zbornici ne smejo omeniti. Med temi so: lažnik, demuncijant, podlež, morilec, hinavec, nepoštenjak, potepuh in pa »šuft«.

Čudno, da je beseda »prokleto« (damu) dovoljena. Neki poslanec bivšega državnega zbora, ki je bil obenem tudi angleški duhovnik, je dejal: »Ako so to posledice civilizacije, potem nazivljem to civilizacijo prokleto,« pa ga speaker ni pozval k redu.

Kajpada tudi pretepi niso dovoljeni v zbornici, a vendar se celo hladni Angleži včasih ogrejejo in pred par leti se je celo neki kabinetni minister produciral kot zelo izurjen bok-sar. Zalitev obeh zbornic, sodnikov, kraljevske hiše, se kaznuje z ukorom.

Dasi se morajo angleški poslanci izogibati marsičemu, imajo pa na drugi strani mnogo privilegijev, katerih drugi državljani niso deležni. Tako so večkrat vabljani v dvor in k oficijelnim slavnostnim paradam, manevrom itd. Kar pa je za Angleža glavno, je to, da kot poslanec postane lahko član najelitnejšega kluba in — Angležu je klub vse.

Siamski kralj, eden najmlajših vladarjev na svetu, pri smučanju v Švici.

Mesta ki so zrastle preko noči

Los Angeles, mesto v Severni Ameriki, je kraj, ki se je preko noči uvrstilo med velenista prav z ameriško brzino. Nad mestom se kopiči dim ogromnih petrolejskih rafinerij, v okolici pa raste bujno tropsko rastlinje. Filmska industrija pa ima tudi svoje velike ateljeje. Manj znano je dejstvo, da se je na tem kosu zemlje l. 1781 ustanovila prva naselbina, ki je štela vsega enajst ljudi, mešanica Spancev, Mesticev, Indijancev, Mulatov in Crncev.

Današnji Los Angeles ne kaže nobenega znaka več, ki bi kazal na tako skromen začetek. Število prebivalcev je naglo naraslo od desetletja do desetletja, l. 1800 šteje Los Angeles še samo 313 kolonistov, a l. 1890 ima že 100.000 prebivalcev, katerih število se je v naslednjih dveh letih podvojilo. A že l. 1902 se pojavi številka 320.000. Že l. 1909 so v Los Angelesu postavili prve filmske ateljeje. L. 1920 ima že 580.000, a od l. 1930 ga moramo šteti že med milijonska ameriška mesta. Z razvojem je šlo vzporedno tudi veliko civilizatorno delo, ki je dalo mestu izredno lepo zunanost in vabljivost.

Tudi na drugi strani ekvatorja, v Južni Ameriki, so rastle mesta kar preko noči. Pohlep po zlatu in kavčuku je gnal tisoče pustolovcev v še ne preiskane pragozdove Južne Amerike, vendar se ni vsaka, po teh ljudeh ustanovljena naselbina razvijala tako naglo, kot Los Angeles. Nekatere so propadle še preje, preden so se prebivalci prav za prav za stalno naselili.

Tako je končalo mesto Ciudad Vreia. Nekoč je bilo cvetoče mesto, ustanovili so ga l. 1524 kolonisti, ki se je naglo razvijalo v preselilno Guatemalo. Niti slo let po tem ni preteklo, ko je potres ob izbruhu ognjenika Agua mesto do tal razdejati. Danes je znano to ime le še kot bomo indijanc, selišče. Pa ne samo naravne katastrofe, tudi zločini, ki jih je povzročila divja spekulacija, so uničevale mnoga cvetoča mesta v Južni Ameriki. Ostanke in razvaline takih mest pričajo o neugnanosti, drznosti in pohlepu evropskih kolonizatorjev, ki so potem, ko so zasledili bogastva v teh zemljah, drli vedno dalje v pragozd in puščavo, se borili z domačini in zverinami brez ozira na krvave žrtve, brez ozira na zapreke, ki so bile ogromne.

Iz oči se je nenadoma dvignilo tudi mesto Donogoo Tonka. Končno je bilo le peščica podjetnih ljudi, pustolovcev, bankrotov, izgnancev, ki so v Donogoo Tonka drli na glas, da skrivajo odlična, zemlja ogromne zlate zaklade. Nihče ni vedel o stvari nič točnega. Vsi so verjeli in drli na slepo v obljudeni zlati raj. In mesto je rastle.

Vsak dan je zrastle iz tal nešteto hiš, vmes pa nove ceste. Uredili so si svojo občinsko upravo, izvolili župana in postavili policijo, ki je imela polne roke posla s pustolovci, ki so se odvepovsod zaleteli v ta kraj v lovu za zemeljsko srečo, za zlato. Mesto je postalo senzacija, o kateri so se na dolgo in široko razpisovali časopisi. Vse skupaj pa je trajalo le nekaj tednov. Zlata in srebra ni bilo nikjer, prevarani in obupani so se pustolovci razšli na vse vetrove, za seboj pa pustili praznoto. Mesto Donogoo Tonka je usahlilo.

Tvegana služba

Sedem sto tisoč dinarjev letne plače imeti, no, to se še kar prijetno sliši. Toda, kdo bi maral za takšno ali pa kakršno koli drugačno vsoto tvegati svoje življenje? Mislamo, da bi ga bilo težko najti. Kemal Ataturk, diktator Turčije, ima v svoji službi človeka, pokuševalca jedi in ta ima omenjeno letno plačo.

Kemal paša ima namreč zelo veliko sovražnikov in takšni bi se prav lahko vtihotapili tudi v njegovo kuhinjo, zato pa je naloga pokuševalca, da vsako jed, ki je namenjena Ataturku, pokusi, predno jo prinesejo na mizo, to se pravi, vsaj eno uro pred obedom, tako da bi mogel strup, ki bi bil primešan jedi, že učinkovati.

Pokušnja traja vsakokrat okoli pol ure, in ker je jedilni list turškega vladodržca precej obširen, pokuševalec navadno ne potrebuje druge hrane zase, ker živi takorekoč od samih pokušev.

Torej izborna hrana, 700.000 din na leto in 25 ur prostega časa na dan. Zelo vabljivo, vendar dvomimo, da bi kdo bil pripravljen prevzeti tako nevaren posel.

Zvonenje po loči

V Smolensku na Ruskem je obstajalo samostansko pokopališče z marmornimi in granitnimi grobnimi spomeniki. Komunistična mestna uprava je porabila te spomenike za gramoz, s katerim je posula ulice. Moskovski listi so poročali o pametnem izkoriščanju ostankov nepotrebnih preteklosti. V Moskvi so se spomnili, da je bil v Smolensku pokopan okoli leta 1880 znani revolucijski delavec Peter Zajčevskij in priporočali njegov spomenik varstvu proletarskih oblasti. A preiskava je ugotovila, da je davno romal v kamnolomu z vsemi drugimi vred.

Rešilni plin je iznašel Francoz Royer. Plin, ki ga je izdelal v obliki drobnega črnega praška, pomaga proti zastrupljenju po vseh dosedaj znanih plinih. Iznašal ga je Royer dal ime oksikarbozon, preskusil ga je z uspehom na podganah.

Nekaj o piscih prosjaških pisem

Neverjetno veliko število je onih, ki živijo samo od tega, kar si izprosijo s takozvanimi prosjaškimi pismi. Zlasti pri angleških »brezposelnih« je ta način prosjačenja zelo udomaćen. Ko je lady Housen po svojem možu poddedovala težke milijone, je prejela stotine takšnih prošelj ter si morala držati tajnika, ki jih je reševal. Tudi Rotschild je imel za to posebnega tajnika. Marsikatera takšna prošnja je upoštevanja vredna, nikakor pa ne vse. Milijonar Wills je v enem tednu prejel 5000 pisem, izmed teh pa jih je izbral le petdeset ter po svojem zastopniku razdelil med prosilce velike zneske. Tri tedne nato pa je prejel ves denar vrnjen, kajti zastopnik je vse te slučaje raziskal ter našel da so bili v vseh petdesetih neresnični podatki.

Največji »umetnik« v pisanju prosjaških pisem je bil brez dvoma George Stevenson. Ta je sam izpovedal da je, ko je bil na višku s pisanjem, pridobil na leto okoli 1000 funtov, nekako 240.000 dinarjev. Ta pisec je svojo karijero zaigral, bil je svoje dni celo slušatelj oxfordske univerze. Ko je bil star 35 let je nekoč stal ob reki Temzi, brez vsakršnih sredstev. Našel je kos papirja in svinčnik, ko se nenadoma spomni naslova očeta nekega njegovega bivšega sošolca. Prosil je prav za prav posojila, na koncu pa dodal, da naj oprosti, ker nima penija za znamko. Prejel je 10 funtov, kar je bilo zanj celo premoženje. Stopil je v restavracijo in pri kozarcu vina spoznal, da je prav za prav šele sedaj našel svoj poklic. Odslej je pisal samo prosjaška pisma, ki so mu donosala velike svote. Obracal se ni samo do nekdanjih sošolcev, pač pa tudi do drugih

oseb, znanih iz prejšnjih let. O teti nekega sošolca je vedel, da je svoječasno tožila, ker je njen pokojni mož utrpel veliko škodo, ko je izstopil iz metodistične cerkve ter se vpisal v angleško državno cerkev. Pisal ji je, da je tudi on enako storil ter radi tega propadel. Ker je bila žena bogata, mu je iz »sočutja« poslala dve sto funtov, po današnji vrednosti okoli 50.000 dinarjev.

Tudi humorja ne manjka v takih pismih. Neka grofica je prejela pismo, pisano z otroško pisavo, v katerem je stalo, da je mama bolna in nimajo kaj jesti. Piše ji zdaj, ko je mama zaspala, brez njene vednosti. Dalje, da je sedem let stara in ji je težko, ker mama vso noč zdičuje. Grofica pa ni poslala denarja, pač pa se sama peljala na označeni naslov. Na veliko začudenje pa ni našla tam nobene revščine in potrebe, pač pa dobro rejenega možakarja v najboljših letih.

Neki dobronik je poslal na neko prošnjo, da sta mati in hči bolni, pet funtov. Za ta ček pa se je zanimala policija in poizvedela, da ni bilo nikjer ne bolne matere, ne otroka, pač pa da je obstajala družba postopacev, ki je pisarila samo prosjaška pisma. — Tudi pri nas se od časa do časa pojavljajo enaka pisma z izmišljenimi navedbami. Zato treba biti pri teh previdni.

Knez Bülow in radio

Neki angleški diplomat je v družbi pripovedoval sledečo zanimivo dogodbo:

Knez Bülow, nekdanji nemški reichskanceler in nemški poslanik v Rimu, ki je pred par leti umrl, se je nekoč nahajal v večjem hotelu mesta Hamburga. Po obedu se je zabaval z navzočimi diplomati, ko nenadoma pristopi lastnik hotela ter povabi kneza, naj stopi k radio aparatu, ker ravno govori norveški kralj. »Takoj« je odvrnil Bülow, »nikdar ne smemo zamuditi prilike poslušati kraljeve govore.« Ko je bil govor pri kraju, se je Bülow zamislil, nato pa smehljaje dejal: »Vseeno je prav, da se ni bilo te čudovite iznajdbe, ko sem bil jaz kancelar. Mnogo kaiserjevih govorov sem šele po temeljitem popravku oddal javnosti. Ako bi že takrat imeli radio, bi ga bil cesar najmanj dvakrat dnevno uporabljal in moja služba bi bila takorekoč onemogočena. Kaj hočem s tem reči, zdaj se ne boste razumeli, pač pa, ko izidejo moji spomini.«

Smučarski dinar

za pripravo naše udeležbe

na zimski olimpijadi 1936

1 + 1 + 1 . . . = 100.000 —

U 38

13

Pustolovščine nemške podmornice v svetovni vojni

Moje zveze z vragom so me pač obdolžili vsled tega, ker sem se znal tako »spretno« približati ladji na sto metrov, da me pri najčistjši vodi niso mogli opaziti, niti z najboljšimi daljnogledi, in stavim, da sem zmogel tega še danes. Moja zveza s hudičem je bila torej le gola in skrajna prevadnost.

Morda bi bili storili bolje, če bi mi bili priredili božjo pomoč. Jaz sem namreč zelo cenil stari friziki pregovor:

»Bog pomaga mornarju v sili, a krmariti mora znati mornar sam.«

Signalna postaja v Sredozemskem morju.

Nekoga jutra smo splovili na površje in nahajali smo se v novem življenju. Nebo nad nami je bilo temno modro in neskončno široko. Sonce je kakor ogenj pripekalo z neba. Daleč za nami, v Severnem morju, divjajo zdaj viharji. Pred nami se dviga iz morja gibraltarska pečina. Kako se nam bo le posrečila vožnja skozi to ožino?

Kakih min nismo mogli opaziti, pa jih tudi ni bilo pričakovati. Da bi pa bila ožina zaprta z mrežami, pa tudi ni bilo verjetno, kajti morje je na tem mestu osenasto metrov globoko, tako globoko pa ni mogoče zasidirati mrež.

Potopili smo se toliko v globino, da smo lahko opazovali s periskopom. Našo podmornico je zajel močan morski tok in jo s hitrostjo treh do štirih milj tiral v Sredozemlje. Četudi so stroji zelo počasi delovali, smo vendar prišli prav hitro mimo Gibraltarja.

Gibraltarsko pristanišče smo lahko natanko opazovali. Promet parnikov v luki je bil zelo živahen. Toda mi smo bili previdni in nismo hoteli v bližino.

Ko smo gibraltarsko pečino že tako daleč

pustili za seboj, da nas od tam niso mogli več opaziti, smo se dvignili na površje.

Moja vest ni bila lahka. Mislil sem na svojega načelnika admiralskega štaba, ki čaka name v Berlinu z mojo zadolžnico v roki, da bom potopil vsaj 50.000 ton v Sredozemlju.

Doslej smo potopili le ušivo ribiško ladjo, ki pa se nam je vrhu tega zapletla še žico okrog naših vijakov. Če počasi ne pričnemo s svojim poslom, potem lahko vse skupaj popravimo, kot so to storile štiri prejšnje podmornice v Sredozemlju in se vrnemo domov.

Poveljniki podmornic morajo imeti srečo.

Ni trajalo dolgo in že smo zagledali ladjo, ki je plula od Gibraltarja proti nam. Brž smo se potopili in pripravili eno torpedo za strel. Toda preden smo ustrelili, sem si še enkrat ogledal parnik in opazil, da je imel zadaj na krovu dva majhna topa. Dalje sem uvidel, da je parnik precej majhen, vsekakor ne tako velik, da bi bilo vredno poslati torpedo nadenj. Torpedo namreč stane — 34.000 mark; zato ni bilo lahko kar tebi nisi neni nič oškodovati državno premoženje za celih 34.000 mark. Za tolikšno vsoto je že treba predmeta, ki je vreden takšne žrtve.

S pritlikavcem se bomo torej spustili v topovsko bitko. Prve bitke s topovi, razen neke brezuspešne praske ob angleški obali, doživeli nismo doživeli. Zdaj, ko imamo dva nova topa, nasmehana na sprednjem delu, bo treba napraviti majhen poizkus.

Pustili smo parnik mimo nas in smo se dvignili šele, ko je bil že kake štiri tisoč metrov pred nami. Tedaj smo jim poslali prvi pozdrav.

Parnik nam ni dolgo ostal dolžan. Odgovoril je na naš pozdrav in pričeli smo živahno streljati. Parnik je vozil vijugasto sem in tja, da bi ga težje zadeli.

Mesto topničarskega častnika je prevzel Wendlandt. Zaupal sem mu to mesto, ker mi je rekel, da zna imenito streljati. Ker je bil dober mornar, sem mu to tudi verjel. V resnici pa Wend-

landt ni nikoli napravil kakega topničarskega tečaja in se tudi sicer ni nikoli učil streljanja s topovi.

Zdaj pa se je pokazalo, da je bil Wendlandt v resnici dober mornar. Streljal je namreč odlično, ne da bi se bil kdaj učil in na šolske predpise se sploh ni oziral. So ljudje, ki imajo izreden naraven dar za bojevanje.

Wendlandt je stal poleg mene na poveljniškem stolpu kot kak Napoleon — imel je tudi v resnici nekoliko njegove podobe. Pa tudi njegov duh je bil napoleonski in kakor nekoč Napoleon, tako je bil tudi on popolnoma prepričan, da je rojen za velika vojna dejanja.

Angleški parnik je ustrelil in za las je manjkalo, da nas ni pogodil. Izstreljek je padel kakih deset metrov od nas v vodo in dvignil velik stember vode. Šumenje vode nam je glušilo ušesa. Rekel sem Wendlandtu:

»Wendlandt, mi smo mnogo preblizu, treba se bo znova potopiti!«

Wendlandt pa se je okrenil in odvrnil: »Samo tega ne, prosim. Saj zlodeji tam ne znajo prav nič streljati. Še trenutek prosim, pa jih uženemo!«

Wendlandt je imel prav.

Takoj naslednji naš strel je pogodil. Posadko na ladji je to očitno zbežalo, kajti začeli so naravnost smešno streljati. Wendlandt ni niti trenil. Stal je na stolpu kot neka vojskovodja. Njegova povelja so rezko odmevala po krovu. Ukazal je »brzostrel!«

Naša topa sta bila napol avtomatična, tako da se je zaklopnica po strelu sama odpirala in po vložitvi naboja spet zapirala.

Wendlandt je izvrstno streljal. Krogle so padale kakor toča na ladjo.

Zapovedal sem voziti z vso silo. Naša podmornica je zdaj vozila z enako hitrostjo kot parnik, zato streljanje ni bilo težko, ker se razdalja ni več izpreminjala.

Wendlandtove granate so naravnost cefrale parnikov krov. Bil je to imeniten pogled. Udarec

za udarcem je zadeval ladjo in vsakokrat se je z bliskom razpočila granata.

Nenadoma se je parnik ustavil, izpustil paro in na jamboru je zaplapolala bela zastava.

Wendlandt je zaklical: »Ustavite ogenj!«

Topa sta utihnili.

»Kakšna škoda,« je dejal Wendlandt, »tako rad bi streljal dalje, bila je to zame tako imenitna vaja!«

S parnika so spustili čolne. Kapitan je prišel k nam in nam izročil svoje papirje.

Parnik se je imenoval »Woodfield«. Imel je naloženo vojno blago za Srbijo, avtomobile, puške in municijo.

Kapitan, starejši mož, lepe zunanosti, z rdečo brado in osivelimi lasmi, je stopil predme. Gledal sem mu v oči:

»Gospod kapitan, vi vozite vendar trgovski parnik. Kako, da imate na krovu topove? Kar ste počeli, je približno isto, kot če bi civilist streljal na vojaško četo!«

Doslej me je kapitan mirno gledal. Zdaj pa se mu je pogled zmedel in njegova spodnja ustnica je začela trepetati.

»Prosim,« sem mu rekel, »ali ne veste, kaj vas čaka?«

Še vedno je molčal. Potem je začel počasi in jecljaje pripovedovati:

»Kapitan,« je rekel, »s topovi nimam jaz prav nikakega opravka. Vlada je namestila topove na mojo ladjo. Jaz nisem hotel, da bi moji mornarji imeli opravka s topovi, zato so mi pa poslali oddelek strelcev. Moral sem jih vzeti, ker je vlada tako zahtevala. Ta četa je tudi zdaj streljala s topovi. Vsi do zadnjega so padli. Ko so bili topovi uničeni in je padel zadnji mož, sem ladjo takoj ustavil.«

Lahko bi ga bil ozmerjal, lahko bi ga bil tudi ustrelil. Bil je vendar kot kapitan gospodar na ladji in bi mu ne bilo treba dovoliti, da bi mu postavili topove na ladjo. Toda, čemu bi žalil človeka, ki se ne more braniti?